

vam in trpljenju. Bog, ki je vsadil tega krasnega duha svobode v srce našega hrabrega naroda, bo dal nam in našim zvestim, v viharju izkušenim zaveznikom tudi polno zmago nad sovražno željo po moči in uničenju.

Viljem.

V zvezi s tem javljajo iz Berolina, da smatrajo ondodni merodajni krogi vsako nadejanje mirovno pogajanje za popolnoma izključeno.

VSI INOZEMSKI POSLANIKI NA DUNAJU SO SE IZREKLI ZA SKORAJŠNJI MIR.

Vsi inozemski poslaniki na Dunaju so izrekli na novoletnem sprejemu svojih državljanov trdno prepričanje, da se bliža mir z velikimi koraki in da vojna ne bo trajala čez prvo polovico leta 1917. Tako javljajo razni nemški listi. Da na taka prorokovanja ni dosti dati, se je žal že prevečkrat izkazalo.

ZAMENJAVA PRVEGA IN DRUGEGA VOJNEGA POSOJILA.

Poštni hranilnični urad objavlja sledeče: Sijajni uspeh petega vojnega posojila in naraščajoče povpraševanje po takih glavničnih vrednostih sta bila finančnemu ministru v povod, da nudi lastnikom prvega in drugega vojnega posojila priložnost, da zamenjajo svoje zakladne listine proti novo izdanim zadolžnicam štiridesetletnega amortizacijskega petega vojnega posojila. V odloku, naslovljenem na pošto-hranilnični urad, so pogoji za izmenjavo določeni sledeče: 1. Sprejemna vrednost za prvo posojilo znaša 98:60 in za drugo vojno posojilo 94:75 za 100 K nominale, dočim so proračunjeni 40letni zakladni listi na 92 K za 100 K nominale. 2. Glede podelitve in plačila vojnega davka za peto vojno posojilo obstoječe ugodnosti je treba uporabljati tudi pri zamenjalnih operacijah. 3. Iz kurzničnih razlik po komadnih obrestih nastali zneski se povrnejo v gotovini, pri čemer so proračunjene komadne obresti z zneskom 92 vinarjev za 100 K nominale prvega vojnega posojila in 96 vinarjev za 100 K nominale drugega vojnega posojila. Zamenjavanje se prične 20. januarja in se konča koncem februarja 1917. Pri prvem vojnem posojilu so bili izdani le kratkoročni zakladni listi in radi tega so tudi osebe in korporacije, ki so dajale prednost trajnemu posojilu, subskribirale te zakladne liste. Od teh lastnikov je pričakovati, da se bodo radi poslužili te izmenjalne priložnosti proti dolgoročnim zakladnim listom.

STRAŠNE ŽRTVE.

Švicarski listi računajo, da je bilo v svetovni vojni dozda ubitih 4.600.000, ranjenih 11.200.000 in da je 3.400.000 invalidov. Napoleonove vojne so zahtevale vsak dan 235, vojna l. 1870/71 875, rusko-japonska vojna 292, zdaj pa azteva vojna vsak dan 6336 mrtvih in ranjenec.

OTVORITEV DRŽAVNEGA SVETA NA POLJSKEM IN IZVOLITEV KRONSKEGA MARŠALA IN NJEGOVEGA NAMESTNIKA.

Dne 14. januarja t. l. opoldne so se zbrali v kraljevem gradu člani državnega sveta kakor tudi vladni komisariji obeh okupacijskih oblasti k otvoritveni seji dr-

žavnega sveta. Dalje so bili navzoči zastopniki avstro-ogrške vojaške uprave in vnanjega ministrstva, zastopniki poljskih legij obeh generalnih gubernij in mnogo drugih veljakov. Generalna guvernerja Beseler in Kuk sta se pripeljala v vozu za galo, spremljana od častne eskorte. General Beseler je imel govor, tekom katerega je izjavil: »S sestankom državnega sveta se izvršuje prvi korak k uresničenju obljub manifesta dne 5. novembra 1916. Mi hočemo nadaljevati vojno do odločilne zmage. Naša zmaga bo tudi vaša zmaga. Naloga državnega sveta je, da ustvari red v državi kot podlago svobodnega narodnega razvoja in sigurnost pridobljene svobode. Prvo sredstvo za to je lastna armada, ki bo dala novemu kraljestvu že vnaprej notranjo jakost in varnost na zunaj.« Nato je govoril generalni guverner, fzm. Kuk izražajoč želje avstrijske uprave za delovanje državnega sveta. Kuk je naglašal potrebo ustvaritve lastnih državnih organizacij in močne, dobro organizirane armade. Država, ki hoče obstojati, ne sme biti samo darilo usode. Narod sam mora s trdim naporom in požrtvovalnim delom sodelovati, ako si hoče priboriti državo. Pripravljen mora biti, da se bojuje in krvavi zanj, kajti potem bodo osramočeni upi nasprotnikov, ki ne verujejo v vstajenje Poljske. Na govore obeh guvernerjev je v odgovoril član državnega sveta Niemojowski, ki je izjavil: »Pozvali bomo poljski narod, naj nas podpira v naših težnjah. Od dobrohotnega pospeševanja Nemčije in Avstrije je odvisno v veliki meri realiziranje poljske vlade in deželnega zbora. Sestavitev narodne armade bo poleg dela za organizacijo poljske države naša glavna naloga. Mi smo si svesti zgodovinske misije, ki zahteva razširjenje naših mej na ozemlju, osvobojenem izpod ruskega jarma.« Nato je Beseler v svojem imenu Kuka proglasil državni svet za otvorjen. Avstro-ogrski vladni komisar je sporazumno z nemškim zaprosil člane državnega sveta, naj se snidejo jutri k prvi seji, na kateri se izvolita kronski maršal in njegov namestnik. Drugi dan se je vršila prva seja državnega sveta v palači Krasinskega. Na tej seji se je izvolil za kronskega maršala Mikulovski, za namestnika pa Pomorski.

OKLIC POLJSKEGA DRŽAVNEGA SVETA POLJSKEMU NARODU.

Začasni državni svet poljski je izdal oklic, v katerem označuje za zgodovinsko nalogo poljskega naroda, da ustvari nanovo meje državi, katere neodvisnost sta izrekla vladarja nemške in avstro-ogrške države, ter zgradi v obsegu sovražniku iztrganih dežel novo neodvisno domovino. Predno se bo izvolil narodni zastop in prevzel kralj vrhovno oblast, se bo bavil s to nalogo začasni državni svet. Le-ta bo skušal pripraviti čim prej ustanovitev zakonodajnega državnega zbora in ustavo državi, primerno zahtevam sedanega časa, slonečo na enakopravnosti vseh državljanov. — Potrebna je ustanovitev številne krepke in disciplinirane poljske, armade, ki bo nanovo oživila nekdanjo slavo, ker je armada prvi pogoj, neodvisne države, tvoriteljica in braniteljica mej in ugleda Poljske. Ker še ni mogoča splošna dolžnost, se bodo za sedaj nabirali prostovoljci. Državni svet se bo bavil tudi z organizacijo poljske uprave ter olajšal prehod posameznih delov javne službe. — Važno nalogo vidi v razvoju gospodarske moči ljudstva ter razširjenju duševne in gmotne kulture. Žrtve, bremena in neprilike, ki jih zahte-

va vojna, bo državni svet omilil, kolikor bo mogel. Vendar je pričakovati še nadaljnih žrtev in bremen, da bo mogoče vojno končati srečno za Poljsko. Državni svet bo imel premagati še mnogo težkoč in njegovo delo bo imelo tem več sadov, kolikor bolj ga bo podpiral narod, ker državni svet ni politična organizacija, temveč zastopnik poljske države, vladna korporacija, ki bo veljala enako za vse državljane.

ZASEDENO SOVRAŽNO OZEMLJE.

Wolff poroča: Začetkom leta 1917. smo imeli zasedene sovražne zemlje: V Belgiji 29.000 km², v Franciji 22.310 km², Francozi so imeli zasedene nemške zemlje 900 km². V Rusiji smo imeli zasedenih 280.450 km², v Rumuniji 100.000 km²; Rusi so imeli zasedenih 28.231 km² avstrijske zemlje. V Srbiji so imele zasedene naše čete 55.867 km², v Črnigori 14.180 km², v Albaniji 20.040 km².

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Šolska mladina v Čemšeniku, 6 K; A. Jezeršek v Križah pri Trziču, 10 K; Vida Drufovčova, učiteljica na Planini pri Cerknem na Goriškem, 10 K; Anton Cadež, katehet v Ljubljani, 5 K; Vinko Engelman, c. kr. učitelj na C. M. šoli v Trstu, 2 K; učiteljski zbor ljudske šole v Vrdeli, 25 K; ljudska šola v Barkovljah, 33 K; Anton Šeme, c. kr. učitelj na C. M. šoli v Trstu, 2 K; vodstvo ljudske šole v Rojanu, 12 K; IV. c razred deške ljudske šole sv. C. in M. v Trstu, 2 K 52 vin.; tendenske vinarne zbirke na ljubljanskih ljudskih šolah v solnčnem letu 1916, 7815 K 18 vin.; gdč. Fröhlichova v Ljubljani, 30 K; šolsko vodstvo v Zalogu, 9 K; skupaj 7322 K 79 vin.

V zadnji številki izkazanih 228.223 K 97 v. Danesi izkazanih 7.322 »79»

Doslej nabranih 235.546 K 76 v.

III. VOJNO POSOJILO.

Jožica Baloh - Šušteršičeva, učiteljica v Sp. Idriji sedaj v Polhovem gradu, 100 K; skupaj 100 K.

Dosedaj izkazanih 278.748 K 69 v. Danes izkazanih 100 »—»

Skupaj III. voj. posojilo 278.848 K 69 v.

V. VOJNO POSOJILO.

Vnanja uršulinska šola v Ljubljani, 200 K; Jožica Baloh-Šušteršičeva, učiteljica v Sp. Idriji sedaj v Polhovem gradu, 300 K; II. mestna deška ljudska šola v Ljubljani, 100 K; vodstvo dekliške ljudske C. M. šole v Trstu pri Sv. Jakobu, 500 K; potom šolskega vodstva na Colu, 26.000 K; po posredovanju šolskega vodstva v Jarenini na Štajerskem, 128.600 K; I. mestna deška ljudska šola v Ljubljani po posredovanju šolskega vodstva in učiteljskega zbora, 56.307 K; učiteljski zbor slov. ljudske šole na Vrdeli pri Trstu, 3600 K; učiteljski zbor mestne ljudske šole v Sv. Križu pri Trstu, 3000 K; učiteljski zbor slov. mestne šole v Rojanu, 2500 K; učiteljski zbor ljudske in meščanske šole v ulici Giulia, 1750 K; učiteljski zbor slov. mestne ljudske šole v Skednju pri Trstu, 1200 K; učiteljski zbor mestne ljudske šole na Katinari pri Trstu, 900 K; učiteljski zbor slov. mestne ljudske šole v Barkovljah, 8000 K; učiteljski zbor mestne ljudske šole v Bazovici, 500 K; učiteljski zbor mestne ljudske šole v Trebčah, 500 K; učiteljski zbor slovenske-

ga otroškega vrtca na Vrdeli, 250 K; dekliška ljudska šola C. M. D. na Acquedottu, 500 K; skupaj 234.807 K.

V zadnji številki izkazanih 58.000 K Danes izkazanih 234.807 »—»

Skupaj V. vojno posojilo 292.807 K

SREDNJE ŠOLE.

Josip Sušnik, dijak v Ljubljani, 200 K; skupaj 200 K.

Doslej izkazanih 45.854 K 11 v. Danes izkazanih 200 »—»

Skupaj 46.054 K 11 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«: Za »Rdeči križ« itd. 235.546 K 76 v. III. vojno posojilo 278.848 »69» IV. vojno posojilo 2.759.338 »—» V. vojno posojilo 292.807 »—» Srednje šole 46.054 »11»

Končna vsota 3.612.594 K 56 v.

Engelbert Gangl.

K literarni 25letnici našega Gangla je napisal dr. J. Š. v zadnji 6. številki »Potopnika« leta 1916 to-le lepo razpravo:

Petindvajsetletnica v vzvišeni službi za narodovo prosveto vzbujala čustva odkrite hvalečnosti v srcu vseh, ki so deležni uspehov tega idealnega dela. In Engelbert Gangl se pri tej priliki lahko z radostjo ozira na bogato žetev svojega truda, posvečenega predvsem slovenski mladini, stanovski organizaciji in našem leposlovju.

Prvim Ganglovim pesnitvam je kumoval Jos. Cimperman, »bogati siromak«, ki nam je vzgajal pesniške talente izza polpretekle dobe. Hvaležni učenec je postavil svojemu blagemu učitelju v literarni črtici »Pozabljen pesnik«*) dostojen spomenik. Leta 1891 je v novemberski številki Ljubljanskega Zvona stopil Gangl, tedaj četrtoletnik ljubljanskega učiteljskega, prvič pred slovensko publiko. V naslednjih letih so se množili pesniški prispevki »Rastislava«, obzorje se mu širi, oblika postaja dovršenjša. Elegantno zbirko »Iz luči in teme« (1897) je kritika simpatično pozdravila. F. S. Finžgar jo je v »Dom in svet« priporočil »z lahkim srcem slovenskemu občinstvu«, pesniku pa je zaklical: »Vztrajno naprej!« Poleg »Zvona« je pridno zalagal tudi »Dom in svet«, dokler mu je bil urednik dr. Fr. Lampé. V njem je pod zaglavjem »Na Gorenjskem« združil 23 lirskih pesmi (1896), iz katerih žari ljubezen do prirode. Temu ciklu so sledile »Arabeske«, 22 pesmi različnih motivov (1897, 1898), črtica »Moj prijatelj« in življenjepis slov. glasbenika Ant. Nedvėda (1898). Njegove pesmi je tudi rada objavljala bivša »Slovenka«. — Kar mu je naklonila Muza v zrelejši, moški dobi, to se zrcali iz njegove obsežne zbirke »Moje obzorje« (1914); njega žarišče tvorijo globoko zasnovane, obširne sonate. »Zvonov« kritik A. Debeljak pravi: »Kot posrečene smatram vse one pesnitve, kjer poet opeva trud in trpljenje delavskih slojev. Z neobuzdano silo bruhajo te drastične družabne obtožnice: brez medlih in plehkih podob so ti izlivi bujne in burne domišljije izmed takih, ki so zmožni dovezetnega čitalca obsesti, zalezovati, preganjati...« (Ljubljanski Zvon, 1914, 384).

Prezreti ne smemo Ganglovih zaslug za našo dramatsko književnost. V sezonah 1898—1900 je pisal za »Slovenski Narod« poročila o slovenskih gledaliških predstavah ter o koncertih »Glasbene Matice«. V tistih letih je tudi priobčil več člankov o slovenskem gledališču v »Eдинosti«. Dramatičnemu društvu je poslovenil več dram, med njimi Egmonta, in oper (Prenočišče v Granadi, Afričanka, Puščavnikov zvonček). Dne 14. in 15. novembra 1896 so pri koncertu »Glasbene Matice« predstavljali njegove »Materine sanje«, dramatsko sliko v enajstih prizorih, ki jo je napisal za šolsko družbo sv. Cirila in Metode. V arhivu Dramatičnega društva leži zakopana Ganglova dramatičnija »Krst pri Savici«, ki so jo uprizorili na ljubljanskem odru ob stoletnici Prešernovega rojstva. Dramatski ciklus »Dolina solz« je s trodejanjo »Katko Poljakovo« in s »Sinom« vred preveden na češčino in hrvaščino ter čaka uprizoritve v Pragi in Zagrebu. Pri nas so »Sina« že nešteto igrali, s »Sadom greha« pa so se upali nastopiti doslej le še ameriški Slovenci v Čikagi.

Z Ganglovim imenom je najtesneje združena naša mladinska književnost v

*) Sedmo izvestje mestne višje realke v Idriji, 1908, str. 30—45.

Naš „Zvonček“.

V 12. številki letnika 1916 našega mladinskega lista »Zvonček« je napisalo uredništvo in upravništvo te-le lepe besede:

Ob sklepu sedemnajstega letnika.

Predvsem prosimo vse prijatelje slovenske mladine, naj porabijo bližnje dneve v to, da poskrbe za pomnoženje številna plačujočih naših naročnikov. Vojna je tudi naš ljubi »Zvonček« hudo udarila. Po Primorskem so odpadli skoro vsi naši naročniki, tiskarski stroški so se povečali, papir se je silno podražil, nabava klišejev je v ceni mogočno poskočila. Letos smo spriča upadka naročnine in spričo povišanja vseh izdatkov komaj vzdrževali; prihodnje leto pa bomo mogli vzdržati le, ako nadomeste naši prijatelji to, kar nam je vojna vzela na dohodkih, oziroma povzročila na novih stroških. Ozir sedanjih naših naročnikov naj nam pridobi po enega novega naročnika; tisti pa, ki so imovitejši, naj iz ljubezni do slovenske mladine naročnini, ki znaša letnih 6 K, pri-

maknejo kakšno krono, da ohranimo mladini to, kar smo zanj pred 17. leti ustanovili in ji vkljub vsem težavam do danes zvesto ohranili! Upamo, da ne prosimo zaman! Pojdite vsi takoj na delo, pa bodo do novega letnika »Zvočkov« gmotne razmere zopet ugodne.

Pavel Flerè nam je že pred letom poslal »Slike iz živalstva«, ki jih pa zaradi obilice drugega blaga nismo mogli v tem letniku porabiti. S priobčevanjem teh »Slik iz živalstva« začnemo v prihodnjem letu.

Stric Tine nas je razveselil s spisom »Čudovite živali iz pradavnih in današnjih dni«, ki nam jih kaže v besedi in podobi. Tudi s tem spisom razveselimo svoje bralce v bodočem letniku. — Fleretov in strica Tineta spis se medsebojno dopolnjujeta, ne da bi pisatelj vedela eden za delo drugega. Oba spisa sta nekaj posebnega, česar v slovenski književnosti še nimamo. »Zvonček« se bo lahko ponasjal z obema spisoma.

Od rokopisa o Bobu in Tediju, ki sta s svojimi burkami, zapletki in doživljaji zbužala letos toliko srčnega veselja, imamo še XIV., XV. in XVI. poglavje, ki jih

objavimo prihodnje leto. Pisatelju dr. Šorliju je »Zvonček« hvaležen za ta prispevek in upa, da ga tudi v bodoče ne pozabi.

Strica Pavla znameniti spis »Z delom se učimo!« ima obdelan razgovor o živilih, ki ga zaključimo prihodnje leto.

Pripovedne spise, pesmi in slike so nam poslali že dosedanji naši sotrudniki, dobili pa smo tudi od nadebudnih začetnikov dokaj lepega blaga.

Z najrazličnejšim, vlezanimivim gradivom smo torej dobro založeni. Treba je samo, da nam da slovenska javnost na razpolago tistih gmotnih sredstev, ki omogočijo izvedbo naših načrtov. Po vojni pridejo tudi »Zvončku« boljši časi; samo sedaj ne smemo omagati. Zato se z zgoranjim prošnjo še enkrat obračamo do vseh, ki jim je izobrazba slovenske mladine na srcu!

Uredništvo in upravništvo.

Tem vzpodbujajočim besedam nimamo drugega dodati, nego da izrazimo trdno upanje, da slovenska javnost ne bo pustila, da bi omagal in utihnil »Zvonček« v hrušču sedanje vojne.

zadnjih dveh desetletjih. Leta 1896 je poklonil slovenski mladini »Pisanice«, bil je urednik (1901—1906) zopet oživiljene Gabrščkove »Knjižnice za mladino«, dokler ni prenehala z 31. zvezkom. Nato je ustanovil mladinsko knjižnico, ki jo izdaja »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« ter je v njej izdal tri zvezke svojih zbranih spisov za mladino; pred kratkim je izročil temu društvu v rokopisu gradiva za tri nove zvezke. Na prošnjo Društva slovenskih književnikov in časnikarjev je napisal ob odkritju Prešernovega spomenika v Ljubljani knjižico »Slava Prešernu!« (1905), ki je doživela v enem letu dve izdaji. V njej je razgrnil naši mladini in širšemu občinstvu sliko življenja in delovanja pesnika Prešerna, ki je primerna razumevanju zlasti mladih bralcev, in ki jim naj ustvari »podlago nadaljnjemu proučevanju slovenske književne zgodovine«. — Izbral in uredil je pesmi Drag. Jesenka - T. Deksova (1904). Leta 1900 je začela izdajati »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« Zvonček, mladinski list s podobami, ki ga ureja Gangl že 17 let! Spretnejšemu uredniku bi bila težko izročena njegova usoda. Kdor pozna slične mladinske revije tujih, bogatejših narodov, ta ve ceniti in spoštovati naš Zvonček. V zgodovini naše mladinske književnosti mu ostane zagotovljeno častno mesto. — Za ljudske šole je sestavil »Drugo berilo« in »Tretje berilo s slovnico«, ki sta že 16 let v rabi po vsem slovenskem ozemlju. Mnogo Ganglovih člankov idejne vsebine je tudi v »Vestniku Idrijske sokolske župe«, v »Sokolskem vestniku« in v »Slovenskem Sokolu«; njegove članke strokovne vsebine je prinašal tudi naš »Popotnik«.

Gangl si je znal pridobiti ugledno mesto med slovenskimi pripovedniki. Razen krajših spisov leposlovnega značaja je napisal za Mohorjovo družbo dve obsežni povesti: »Veliki trgovec« in »Trije rodovi«. Med Belokranjce, svoje rojake, mu duša rada pohiti; posebno draga mu je »Metlika stara s tihimi domovi«, kjer je preživel svoja mlada leta. In tem svojim »prijateljem mladosti, tovarišem veselja, bratom dela in naporov« je posvetil svoje »Belé rojake«, brezdvomno njegovo najboljšo leposlovno delo, ki izide v češkem prevodu kot listek v »Češkem Slově«.

Gangl je tudi najzaslužnejši organizator slovenskega naprednega učiteljstva. Ko se je vrnil z Dunaja, kjer je bil v letih 1900—1902 popolnjeval svoje študije na pedagogiju in hkrati tudi poslušal predavanja na vseučilišču, je prevzel leta 1903 za gosp. J. Dimnikom prenovljeno »Učiteljskemu Tovarišu« uredništvo, ki ga vrši torej že 14 let. Koliko zlatega časa in duševnih sil je zakopalih v teh letnikih, slutiti le oni, ki je imel kedaj opraviti s takimi malo hvaležnimi posli... Kot odličnega govornika je na številnih glavnih skupščinah »Zaveze« ter kot poslanec v deželnem zboru odločno zastopal interese svojega stanu, ščitil njega ugled, se boril za ugodno rešitev gmotnega vprašanja učiteljstva... Za te njegove zasluge ga je imenovalo »Slovensko deželno učiteljsko društvo« za svojega častnega člana.

Naj ga spremlja ista »volja neubita« tudi v srečnejši bodočnosti!

Razpis učiteljskih mest na Štajerskem.

Kakor je bilo razvidno iz poročila zadnje Lehrerbundove seje, se je zastopnik Zveze, opirajoč se na izjave slov. učiteljev vojakov iz fronte, izrazil proti razpisu ter se potegoval za to, da se izda odredba, po kateri bi imeli vsi mobilizirani in nemobilizirani učitelji takoj po drugem izpitu vse pravice definitivno nameščenih, a oni z več ko 20. službenimi leti bi dobili posebne doklade. Na tak način bi bilo vsem pomagano, in po vojni, ki menda itak ne bo trajala več dolgo, imel bi vsak priliko se prosto gibati in se potegovati za mesta po lastni volji. Zvezin zastopnik pa ni prodl s svojim predlogom, ker so bili nemški tovariši proti — že vedo zakaj — in tako bodo najbrž v kratkem razpisana vsa učiteljska in voditeljska mesta. Baje so se tudi nekateri slov. tovariši obrnili naravnost do graških učiteljev, potegujoč se za razpis, namesto da bi svoje mnenje izrazili Zvezi, ki zastopa v Gradcu naše skupne koristi. Ali še vedno ne vedo nekateri, kje so doma?

Opozoril bi, da vsi skup pozabljajo na mlajše tovariše, to je tiste, ki so morali koj po zrelostnem izpitu ali še prej k vojakom. Tudi tem se ne sme zgoditi krivica in gledati mora organizacija na to, da se jim vštejejo vsa leta.

Kako so z razpisi in nameščenjem zadovoljni na Kranjskem, nam govori uvodnik v 23. števil. »Tovariša«. Ta članek priporoča vsakemu, da ga še enkrat prečita, dolgo se pri tem ne bo mudil, a prazna stran pove več od najdaljših člankov.

Ker pride najbrž kmalu do razpisa, moramo skrbeti, da preprečimo krivice, ker tudi štajerski okrajni šolski sveti niso baš zelo tankovestni pri sestavi terno-predlogov ter se radi ozirajo na vse drugo, kakor na določbe, ki govore pravici v korist. Navesti hočem nekaj določb, na katere bi se morali okrajni šolski sveti pri nameščenju ozirati. Slučaje, kjer se to ne zgodi, je javno pribiti in naznaniti vodstvu Zveze, ki naj zbira snov ter stori na primernem mestu potrebne korake.

V 5. zvezku Končnikove zbirke postav in odlokov se nahajajo odredbe c. kr. dež. šol. sveta od 19. 9. 1907, št. 3/4298/15, zadevajoč izvršitvene predpise šolskega in učnega reda. Tukaj naj omenim one, ki se nahajajo na 63. in 64. str.

Z ozirom na odlok c. kr. deželnega šolskega sveta od 21. 1. 1892, št. 254 in od 12. 12. 1906, št. 5785 je dolžnost okrajnih šolskih svetov terno-predlog okrajnega šolskega nadzornika kot kompetentnega strokovnjaka te korporacije sprejeti v sejni zapisnik in v slučaju spremembe ali odklonitve njegovega predloga to posebej motivirati.

Terno-predlog se mora opirati na:

1. obseg in kvaliteto učne usposobljenosti,
2. službeno uporabnost in izvenšolsko obnašanje,
3. službeno starost,
4. posebno sposobnost za zaproseno mesto,

5. pri drugače jednaki sposobnosti in vrednosti tudi na uvažanje vredne posebne razmere prosilčeve.

Ne more se odobravati, ako se okrajni šolski sveti ozirajo principiarno na prosilce lastnega okraja, čeravno se nahajajo zmožnejši prosilci iz drugih okrajev; ravnotako se ne sme izključiti drugače zmožnih prosilcev iz eksponiranih oddaljenih krajev z izgovorom, da za nje tam ni dobili namestnika.

Prosilci iz drugih kronovin ne smejo v interesu deželnega šolskega sklada in učiteljskega pokojniškega sklada imeti prednost pred domačimi zmožnimi prosilci.

Stran 66. »Osebnost predstavljanje za zaproseno mesto pri članih šolskih oblastij ni potrebno in se tudi ne želi.«

Čeravno se ne moremo popolnoma strinjati z vsemi tukaj navedenimi točkami, posebno z njih uvrstitvijo ne, bi se vendar godilo učiteljstvu mnogo manj krivice, ko bi se okrajni šolski sveti pri nameščenju ozirali na nje.

Posebno točka 3. naj bi stala na prvem mestu ali bila vsaj združena s prvo in popolnoma naj bi odpadlo »izvenšolsko vedenje«, ki ga tako radi izkoriščajo v to, da prezirajo politično drugače misleče osebe. Sploh pa moramo gledati na to, da se enkrat zavselej odpravi tajna kvalifikacija, ki je že tolikim škodovala. Ljudskošolski učenec dobi svoje javno izpričevalo, a učitelj ne sme vedeti, kako je napisan pri svojih oblastnijah!

V 10. zvezku imenovane zbirke postav na strani 62. se nahaja odlok c. kr. deželnega šolskega sveta od 23. 7. 1910, št. 3/5420/1 s sledečo vsebino:

»Osrednji odbor c. kr. Kmetijske družbe za Štajersko je tukaj zaprosil, da se na ljudskih šolah, v krajih, kjer se pečač večinoma s poljedelstvom, daje več pozornosti ustanovitvi in vzdrževanju kmetijskih - nadaljevalnih tečajev. Po takem naj se pri nameščenju takih učnih mest, osobito v slučajih, ako je več prosilcev, daje prednost takim učiteljem, ki so iz poljedelskih krogov in o katerih je znano, da so poljedelskemu poklicu naklonjeni.

O tem se obveščajo okrajni šolski sveti, da se ozirajo na izraženo željo.«

V 11. zvezku Končnikove zbirke postav pa se nahaja od 20. 7. 1911, št. 5050/1 sledeči odlok:

»Na vse mestne in okrajne šolske svete! Pri predlogih za nameščenje se je večkrat opazilo, da se ni oziralo na točko A, g. tukajšnjih izvršitvenih predpisov od 19. 9. 1907, št. 4289/15 k § 107, 109 in 110 def. šol. in učnega reda ter se je prezrlo posebno učne moči, ki so usposobljene za meščanske šole vključ zelo dobri kvalifikaciji napram slabije kvalificiranim prosilcem.

Ker je ena glavnih nalog šolskih oblastij, učiteljstvo kvalitativno povzdigniti in njega stremljenje po nadaljni naobrazbi čim bolj podpirati, zato upliva zelo slabo, ako se ne ozira na najboljšo kvalifikovane, kakor veleva dolžnost skrbeti za dobro šolstvo, ampak se vzamejo v terno - predlog manj dobre učne moči, s

čim se učiteljstvu omaje zaupanje in zbuditi napačno mnenje, da je višja naobrazba in posebna vestnost v službi naravnost ovira za dosego boljših mest.

Od okrajnih šolskih nadzornikov se tedaj pričakuje, da strogo varujejo njihovi skrbi izročene šolske interese in na svojo osebno odgovornost priporočajo v svojih referatih za sprejem v terno-predlog najbolj sposobne in najboljše kvalificirane učne moči ter od tega načela le takrat odstopijo, ako so ujemljivi pomisleki proti kakemu prosilcu. Na take pomisleke je v referatu opozoriti. Strokovna razsodba in skrb za kvaliteto šolstva posameznih okrajev daje nadzornikovemu referatu posebno veljavo ter je v bodoče vsakemu predlogu za nameščenje referat okrajnega šolskega nadzornika v originalu priložiti.

Kaj ne, res lepe odredbe v prilog šolstvu in učiteljstvu, a žal, da so, kakor mnogo drugih, le na papirju. Ako deželni šolski svet ne prisili okrajnih šolskih svetov, da se po njih ravna, je res škoda papirja, na katerem so tiskana. Ako se okrajni šolski sveti pri svojih predlogih ne ozirajo posebno na službeno starost in kvaliteto prosilcev, naj deželni šolski svet kratko predlog zavže ter iz vrste prosilcev podeli mesto tistemu, ki ga smatra po službeni starosti in sposobnosti za to najbolj pripravnega; na tak način bi bili okrajni šolski sveti prisiljeni postopati pravilneje.

Na naši organizaciji je, da nam pripori in tukaj pravico.

Vsako krivico v tem oziru je treba objaviti v naših listih, ker bi že to mogoče nekoliko pomagalo; še več pa je vredno, snov zbirati ter jo izročiti vodstvu organizacije, ki naj jo na primernem mestu uporabi.

Ministrstvo je umaknilo odlok o ustanovitvi tečajev in konvikta za goriške slovenske srednješolce v Kromerizu.

Tekom šolskega leta nas je presenetila vest, da namerava vlada ustanoviti v Kromerizu na Moravskem tečaje in konvikt za goriške slovenske srednješolce. Dolgo smo čakali na tako obvestilo, toda prišlo je tako pozno in v taki obliki, da ga nismo mogli biti mi, ki poznamo in občutimo v polni meri vso mizerijo goriškega begunskega vprašanja, nikakor veseli. Kako dolgo smo klicali po takih tečajih, po takem konviktu za naše slovenske srednješolce na našem jugu, v deželi sami. Prišlo je šolsko leto 1916/17. in stariši so morali pričeti misliti, kako spravijo svoje sinove v to ali ono šolo, samo da ne zgube tudi tega šolskega leta. In požrtvovalnosti in idealizmu slovenskih profesorjev se imamo zahvaliti, da smo dobili v Trstu pripravljane tečaje goriške slovenske gimnazije. Komaj se je našel v Trstu skromen prostorček za to našo neobjeljeno dete, komaj se je vsa zadeva, v kolikor so dopuščale skromne razmere, uredila, tedaj je zadonel klic: v Kromerizu. Že takrat smo zapisali, zakaj ne more biti vendar v Trstu tega konvikta, v Trstu slovenskih tečajev, ki bi bili deležni dobrot državne subvencije. Toda, ker nismo razvajeni in bi se tudi z najmanjšo stvarjo zadovoljili, smo se počasi sprijaznili tudi s to mislijo. Upali smo, da bo pričel drugi semester goriških slovenskih tečajev v letu 1916/17. že v Kromerizu. Posamezni dijaki tečajev v Trstu so si že nabavili tozadevne potne legitimacije. Toda sedaj je prišla vest, ki nas je zopet iznenadila, da je notranje ministrstvo umaknilo svoj tozadevni odlok z dne 20. oktobra 1916, št. 49.460, o ustanovitvi tečajev in konvikta za goriške slovenske srednješolce v Kromerizu. Vzrok: prenalno priglašencev in že obstoječi kurzi v Trstu.

Nočemo rekrimirati vseh teh dogodkov glede našega šolskega vprašanja. Želimo pa, da bi dalo notranje ministrstvo ono denarno svoto, ki je bila določena za podporo goriških slov. dijakov v Kromerizu, na razpolago vodstvu slovenskih gimnazijskih tečajev v Trstu. In tako bi dobili v Trstu konvikt in bi bilo za naše dijake in — profesorje boljše preskrbljeno. Te misli naj bi se oprijeli, to zahtevali in tudi dosegli.

Žalostno je, da se pri nas brigajo intenzivnejše za vprašanje goriških slovenskih izgnancev le posamezniki, ki so drugače še drugod z delom in žrtvami preobloženi.

Združeni poljski poslanci v »Poljskem kolu« in ravnotako tudi v skupnem klubu združeni ukrajinski parlamentarni zastopniki imajo pri svojem klubu poseben, stalen subkomite, kateremu je poverjena skrb za begunce.

Vojna traja dalje. Vsak dan ločitve od doma je izgnancu grenkejši. Pravijo, da dobimo parlament, zopetno ustavno življenje, da dobimo pri nas enoten klub združenih avstrijskih Jugoslovancev. Skrb za begunce je stvar celega naroda, vseh zastopnikov. Naj se ustanovi tudi pri našem bodočem skupnem slovenskem klubu poseben stalen pododbor, kateremu bodi poverjena skrb za vse gospodarske, kulturne in narodne zadeve naših izgnancev. In naj se zgodi to kmalu!

Književnost.

Avstrijska slava v prvih dneh svetovne vojne. V c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaju je izšla knjižica pod zgornjim naslovom. Spisal tovariš Pavel Flere, nadučitelj v Letušu na Štajerskem. Lična knjižica obsega zbirko patriotskih črtic za mladino, ki pripoveduje dogodke iz prvih dni svetovne vojne. Knjižico je okrasil s slikami Maksim Gaspari. Cena 1 K 15 vin. Lepo delce priporočamo!

Novo slovenske umetniške razglednice. Umetniška propaganda je pravkar izdala serijo razglednic, reprodukcij en miniature po originalih slov. umetnikov. Zastopani so Jakopič, Sternen, Vavpotič, Tratnik, Klemenčič, Gaspari. Ugajali boste brezdvomno najbolj razglednici Gasparija »Pri zibeli« in Tratnika »Materna radost«. Toplo priporočamo v nakup! Serija (10 razglednic) stane 2 K in se dobi po vseh večjih knjigarnah in v glavni zalogi pri g. Mariji Tičarjevi v Selenburgovi ulici. — a.

»Popotnik« objavlja v 6. števil. svoje ga XXXVII. letnika 1916 to vsebino: 1. Cesar Franc Jožef I. †. 2. Novi cesar Karol I. 3. Dr. J. Š.: Engelbert Gangl. (K njegovi literarni 25letnici.) 4. I. Gradnik: Popotopna ljudska vzgoja. (Konec.) 5. Pavel Flere: O bodoči vzgoji. (Konec.) 6. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. (Dalje.) 7. Iz šolskega dela: Induktivno izvajanje pri računanju krožnega obsega. — Matematično zemljepisje v ljudski šoli. 8. Slovtstvo: Književne novosti. — Časopisni vpogled. 9. Franc Levec in Franc Hubad †. — Šolstvo. — To in ono. — Za leto 1917. O dovršenem XXXVII. letniku našega »Popotnika« nam je obljubljena obširna ocena, ki jo objavimo v eni prihodnjih števil.

Napredak, naučna - pedagoška smotra. Izdaje Hrvatski pedagoško - književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Saurednici: Davorin Trstenjak i Josip Skavić. Sveska X. sadržaj: Umr'o kralj Franjo Josip I. — Teorijska pedagogija. Ivan Crnko: Higijena pluća i pravilno dihanje s obzirom na uzgajanje. Miloš Borojević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. — Praktična pedagogija. Antun Tunkl: Čitanka u službi povjesne obuke. Davorin Trstenjak: Mjerenje okom. Danijel Katić: Primjer obuke u računstvu. — Književna smotra. Obnovljenje naše školske knjige. — Izdanja Hrv. prirodoslovnog društva. — Jedna lijepa knjižica za djecu. — Obzor po pedagoškom svijetu. Davorin Trstenjak: Iz njemačke pedagoške literature. — Manji članci i bilješke Umr'o Teodor Ribot.

Srednješolske vesti.

Vojaški pouk v šolah. »Streffleurs Militärblatt« ve iz ukaza vojnega ministrstva z dne 31. decembra 1916., da bodo na predlog armadnega poveljstva in s privoljenjem učnega ministrstva uvedli v civilnih srednjih šolah pouk v vojaških disciplinah. Učili bodo oficirji po eno ali dve uri na teden, za kar bodo dobivali na leto 400 kron. Poučevali bodo o vojaški organizaciji in o vojaški službi ter razlagali navduševalne izglede iz sedanje vojne v svrhu povzdige patriotskega mišljenja. Poleg tega bodo imeli tudi predavanja o aktualnih vprašanjih z vojaškega stališča.

Za osirotele dijake, sinove padlih v vojni. Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani naznanja, da se je ustanovilo na Dunaju društvo, katero razteza svoje delovanje po celi državi in si je stavilo za nalogo, podpirati sinove v vojni padlih, v svrhu nadaljevanja njihovih študij. Naslov društva se glasi: »Studienfürsorge für Kriegswaisen und durch den Krieg notleidende Studenten. Wien, I., Wollzeile 16«.

Kranjske vesti.

FRANC KOVAČ.

V Višnji gori je dne 14. januarja t. l. v 66. letu svoje dobe umrl tovariš Franc Kovač, nadučitelj v pokoju. — Rojen je bil v Št. Janžu na Dolenjskem; maturo je napravil leta 1871, usposobljenostni izpit leta 1878; stalno je bil nameščen leta 1879. Služboval je večinoma po Dolenjskem, mnogo let kot šolski voditelj in nadučitelj v Zatičini. V zaslužni pokoj je stopil šele v minuli jeseni. — Franc Kovač je bil odlikovan z zaslužnim križcem in svetinjo za 40letno zvesto službovanje. Pokopan je bil v Višnji gori dne 16. t. m. Bodi mu ohranjen blag spomin. Njegovi čislani rodovini naše iskreno sožalje!

ŠOLSKA SESTRA BENEDIKTA ZUPANČIČ.

Dne 21. decembra 1916 je umrla v Imotskem v Dalmaciji šolska sestra in strokovna učiteljica na odotni meščanski šoli, Benedikta Zupančič. Gotovo ustrežem večini bivših njenih učenk, ako napišem par vrstic v hvaležni spomin priljubljene izvrstne učiteljice. — Benedikta Zupančič je bila rojena v Ljubljani l. 1861. v samostan je stopila l. 1886. Bila je jako nadarjena in inteligentna učiteljica, ki je brez vsake težave napravila usposobljenostni izpit za meščanske šole iz I. in II. skupine. Več let je bila učiteljica na zasebnem ženskem učiteljskem v Mariboru. Tu si je znala pridobiti ljubezen, spoštovanje in čišlanje svojih učenk posebno zato, ker se je znala navzlic življenju za samostanski zidovi vživeti v razmere in delovanje ljudske učiteljice v javnosti. Na to življenje, ki je za učiteljico novinko polno razočaranj in grenkob, nas je znala pokojnica pripravljati in navajati. Naša vzgoja in izobrazba bi bila čisto samostanska, jako enostranska, ako bi ne bilo na zovodu blagopokojne sestre Benedikte in blagopokojnega profesorja Kavčiča. Sestra Benedikta je bila izvrstna učiteljica, stroga, a pravična. Iz Maribora je prišla v Celje. Tudi tu si je znala s svojim vzornim delovanjem in dostojnim nastopom pridobiti ljubezen in spoštovanje ne le med svojimi učenkami, temveč tudi v širši slovenski javnosti. Bila je dobra Slovenka. Z velikim zanimanjem in navdušenjem je zasledovala narodno gibanje, veselila se je vsake narodne pridobitve, vsakega napredka na kateremkoli kulturnem polju, a v srce jo je zapekla vsaka krivica, ki se je zgodila Slovencem. V strokovni izobrazbi ni zastajala, ampak napredovala v naprednem duhu. Z bistrim očesom je motrila nove poučne metode in iskala nova pota praktične vzgoje za praktično življenje. Srečne in zadovoljne smo se čutile njene učenke v njeni navzočnosti, saj je bila vedno dobrovoljna in vesela. Vpričo nas ni nikdar kazala notranje bolesti, četudi ji je često krvavelo srce od krivic, ki so jih ji prizadajali ljudje nizkega mišljenja, ki sestre Benedikte niso mogli in ne znali, ali pa ne hoteli razumeti, bila jim je preveč naprednega mišljenja, preveč svobodoljubna. Pred dvema letoma so jo poklicali na javno deško meščansko šolo v Imotskem v Dalmaciji. Tu jo je nenadoma zalotila smrt. Po sodbi tistih, ki so natančno poznali vse vrline sestre Benedikte, je njena smrt za zavod, v katerem je z veliko vnemo delovala toliko let, hud udarec, nenadomestna izguba. Vrlji učiteljici bodi ohranjen blag in hvaležen spomin!

—r— **Odlikovanje.** Nadučitelju Valentinu Mikuzu v Šmarju pod Ljubljano, sedaj enoletni prostovoljec narednik nekega c. kr. črnovoj. bataljona, je bila podeljena za hrabrost bronasta kolajna. Boril se je v Karpatih. Hrabremu tovarišu čestitamo!

—r— **Občinski svet ljubljanski** je poslal v c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko državnega poslanca dr. Vladimira Ravniharja. Dosedanji zastopnik, deželni poslanec dr. Novak, je izstopil, pa ne iz vzroka, ki ga v svoji zlobnosti hoče javnosti natvesti ljubljanski katehetsk list.

—r— **C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko** je prepovedal vsled posredovanja ljubljanskega katehetskega društva ljudskošolski in srednješolski mladini izposojevanje knjig iz vseh ljubljanskih javnih knjižnic. Odlok ne dela med knjižničarji nobenih izjem, kakor bi jih rado imelo glasilo kateheta Čadeža.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Vida Kraševčeva iz Trsta je nameščena za suplentinjo v Mirni peči. Učiteljici Ivani Valenčičevi v Velesovem je poverjeno začasno vodstvo tamkajšnje ljudske šole;

učiteljska kandidatinja Valentina Bučarjeva je imenovana za provizorično učiteljico v Kostanjevici; bivša učiteljica v Hrenovicah Marija Ušeničnikova za suplentinjo v Studenem ker je učiteljica Marija Dolgan - Carljeva na dopustu radi bolezni; suplentinji E. Kiferlovi je poverjeno provizorično vodstvo tamkajšnje šole, Olga Knezova je nameščena za suplentinjo v Mostah; suplentinja Carmen Hvala je nameščena za provizorično učiteljico v Št. Rupertu; obolelo učiteljico Marijo Bernotovo v Mokronogu suplira učiteljica Antonija Turkova. Suplentinja Marija Gabrščekova je imenovana za provizorično učiteljico v Metliki; suplentinja Štefanija Novakova je nameščena za provizorično učiteljico v Prežganju; absolvirana učiteljska kandidatinja Josipina Erjavčeva je nameščena za suplentinjo v Št. Lampertu namesto obolele učiteljice Ane Hirschmannove.

Štajerske vesti.

—š— **Gospod Anton Robek**, gostilničar »Zur Stadt Graz« v Celju je postal letos naš naročnik. Priporočamo njegovo gostilno, ki toči pristna štajerska vina in ima tudi izbornu kuhinjo, vsem štajerskim tovarišem kar najtopleje.

—š— **Poročil** se je v Gornjem gradu tovariš Josip Korban s tamošnjo učiteljico tovarišico Justo Samoborjevo. Čestitamo!

Goriške vesti.

AMBROŽ PONIŽ.

V Ljubnem na Štajerskem je umrl tovariš Ambrož Poniz, vpokojeni nadučitelj in posestnik v Rihembergu na Goriškem. Vrlji mož je vso dobo svojega službovanja nesebično služil šoli in narodu, ki ga tudi zadnje ure svojega življenja ni pozabil in daroval družbi sv. C. in M. večji znesek. Blagemu možu bodi ohranjen časten spomin. Njegovi rodovini naše sožalje!

—g— **Razpis štipendijev.** Razpisujeta se dva deželna štipendija v znesku 600 K, ustanovljena od deželnega zbora v spomin na 40- oziroma 60letno vladanje Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Za to ustanovo se morejo potegovati dijaki, ki so sinovi očeta rojenega, stanujočega in pristojnega na Goriško-Gradiščansko in so slušatelji na avstrijskem vseučilišču, na tehnik ali na višjem poljedelskem zavodu. Štipendija se podelita začasno le za eno akademično leto, to je za 1916—1917. Prosilci naj predložijo svoje vloge podpisanimu deželnemu odboru do 31. januarja 1917 in naj jim priložijo rojstni list, domovnico, ubožno izpričevalo, frekventacijsko izpričevalo in dokazilo o sedanjem učnem napredovanju.

— Od goriškega deželnega odbora na Dunaju.

Tržaške vesti.

—t— **C. kr. namestništvo** je imenovalo učiteljsko kandidatnjo namesto c. kr. učitelja deške C. M. šole v Trstu tovariša K. Mahkote, ki posluje na državni nemški deški šoli.

—t— **Nemci teže proti Jadranskemu morju.** Nemški »Volksrat« nasvetuje, da naj se ustanovi v Trstu c. kr. nemška pomorska šola, na kateri naj bi se vzgajali pomorski častniki trgovske mornarice, teoretično v šoli, praktično pa na lastni šolski ladiji. Ta zavod, ki bi bil vojaško organiziran, bi imel tudi internat. Pri vzgoji mornariških gojencev v trgovskem oziru bi delovale: nemška deška trgovska šola z nemško trgovsko akademijo in nemška visoka šola, ki naj se ustanove v Trstu. Na ta način upajo Nemci priti do svojih pravic ob Adriji.

Iz Dalmacije.

—d— **Posvetovanje dalmatinskih strank.** Na povabilo predsednika deželnega zbora dr. Ivčevića je bilo 13. in 14. t. m. zborovanje zaupnikov dalmatinskih in hrvatskih strank. Predsedoval je dr. Ivčević. Na zborovanju se je sklenilo, poslati cesarju udanostno izjavo in izreči bratom in junakom ob Soči in na morju občudovanje in zahvalo, dalje se je zborovanje izreklo proti vsakemu ropu narodne posesti in proti vsakemu razkosanju hrvatskih in slovenskih dežela, katere morejo le pod vladarstvom Habsburžanov narodno, kulturno in gospodarsko napredovati. Zborovanje je tudi sklenilo podpirati z vsemi močmi skupno postopanje dalmatinskih poslancev z drugimi poslanci hrvatskega in slovenskega naroda v državnem zboru v vseh narodnih vprašanjih in delati na to, da bo vladalo v vseh dežele tihočih se vprašanjih soglasje in da se bodo morebitna nasprotja dogovorno poravnala.

panje dalmatinskih poslancev z drugimi poslanci hrvatskega in slovenskega naroda v državnem zboru v vseh narodnih vprašanjih in delati na to, da bo vladalo v vseh dežele tihočih se vprašanjih soglasje in da se bodo morebitna nasprotja dogovorno poravnala.

Razgled.

— **Vseučilišni profesor dr. Rajko Nachtigall** je pozvan za člana komisije, ki naj določi Albancem enoten književni jezik, ki ga Albanci še nimajo dosedaj.

— **50.000 parov čevljev** je razdelila dunajska občina ubožnim šolskim otrokom.

— **Dragotin Hribarjevo tiskarno v Ljubljani** je kupil bivši učitelj v Narapljah na Štajerskem, sedaj lastnik lista »Tendenske slike«, gospod Anton Pesek.

— **Ljudskošolski učitelji na Ogrskem** dobe za tekoče leto po 600 K draginjske doklade.

— **Zvišanje tovornih in osebnih tarifov na železnicah.** Za pokritje obresti v vojnih posojilih so bili od septembra lanskega leta uvedeni različni novi, jako občutni davki, tako na žganje, na tobak, na direktne davke in kolektivine in razne pristojbine in na vžigalice; zvišane so bile jako hudo poštne, brzojavne in telefonske pristojbine. Zdaj je izšla cesarska naredba, s katero se znatno zvišajo vsi železniški tarifi. To zvišanje bo neslo državi na leto več kakor 300 milijonov K. Naravna posledica tega zvišanja za občinstvo bo znatno podraženje vseh potrebščin. To je pač ob sebi umljivo, da bodo pošiljalci to novo breme odvalili na konsumente. Tovorni davek za transport blaga bo zvišan za 15%, poleg tega pa bo plačati še vojne doklade, tako da bo zvišan ta davek za 30%. Davek od voznih listov bo zvišan pri glavnih železnicah od 12 na 20%, pri lokalnih železnicah od 6 na 10%, osebni tarifi pa se bodo tako zvišali, da bo to zvišanje z davkom od voznih listov znašalo 30%. Vrh tega se uvede davek na prtljago, ki bo znašal 20%. Zadnje zvišanje tarifov se je zgodilo leta 1910. in je neslo na leto 40 milijonov, sedanje zvišanje pa bo vrglo gotovo dosti več kakor 300 milijonov K.

— **Še eno skupno ministrstvo.** Kakor znano, imamo tri skupna (avstro-ogrsko) ministrstva: ministrstvo cesarske hiše ter zunanjih zadev, skupno finančno ministrstvo in vojno ministrstvo. Sedaj poročajo budimpeštanski listi, da bodo zadeve cesarske hiše zunanjemu ministrstvu odvzete in da bodo izročene novemu (četrtemu) skupnemu ministru. Za ministra cesarske hiše bo baje imenovan princ Konrad Hohenlohe.

— **Odprava politične oblasti armadnih zapovednikov.** Izšla je cesarska naredba, ki preklicuje naredbe iz leta 1914. in 1915., ki so dale armadnim zapovednikom pravice politične oblasti v okviru uradnega delokroga deželnih političnih načelnikov. Najvišja in edino odločujoča politična oblast v vsaki deželi je torej zopet edinole deželni predsednik, oziroma cesarski namestnik.

— **Vprašanje izločitve Galicije ne bo razrešeno med vojno.** Tako se je izjavil — kakor poroča »Venkov« — ministrski predsednik grof Clam - Martinic napram vsem poslancem, ki so dosedaj z njim konferirali.

— **Slovenski učenjak poklican na Nemško.** Znameniti slavist vseučiliški dr. Matija Murko v Gradcu je bil pozvan, da prevzame stolicu za slovanske jezike na vseučilišču v Lipskem.

— **Cesar Karel je prevzel protektorat** »Avstrijskega mornariškega društva«, svojega brata nadvojvodo Maksa pa je določil za namestnika.

Pristopajte kot člani k „Rdečemu križu“!

K št. 1874.

Oklic.

Od beguncev s Primorja, ki jih je vojna tako hudo zadela, naselilo se jih je nekaj v mestih in večjih krajih na kmetih, posebno v Trstu in sosednji Kranjski in Koroški pri svojih sorodnikih in prijateljih. Tam so navezani na vojaško preživnino in na picle zaslužke, težko tedaj žive in trpe veliko pomanjkanje.

Vsled mrzlega letnega časa se je poslabšal izdatno položaj revežev, ker nimajo potrebnih sredstev, da bi si mogli

nakupiti potrebne gorke obleke in obutve. Že zaradi svoje usode vsega obžalovanja vredni begunci občutijo vsled slabega vremena tembolj svojo bridko usodo.

Naša človeška in patriotska dolžnost je, da tukaj po svoji moči pomagamo, stisko svojih sodržavljancev kolikor mogoče olajšamo in jim dejansko pokažemo svoje srčne simpatije in svoje gerko sočutje do njih.

Podpisani se obračajo tedaj v gotovi zavesti na javnost, da njihov oklic ne ostane neuspešen proseč **obleke vsake vrste, perilo, obutve za revne begunce.** Z malimi žrtvami napravi se v tem primeru dobro delo prave ljubezni do bližnjega.

Trst, dne 5. januarja 1917.

Dr. baron Fries-Skene m. p.,
c. kr. namestnik v Trstu in na Primorskem.

Dr. Faidutti m. p.,
dež. glavar goriški in gradiščanski.

Dvorni svetnik **Lasciac** m. p.,
predsednik deželne upravne komisije za Istro.

Predstoječa prošnja se toplo priporoča.

Darove sprejema v Ljubljani »Posredovalnica za goriške begunce«, Dunajska cesta 38, I., izven Ljubljane pa »Posredovalnica v Kranju in Novem mestu«, ako bi se teh darov ne pošiljalo rajše v Ljubljano.

V Ljubljani, dne 19. januarja 1917.

Henrik grof Attems m. p.,
c. kr. deželni predsednik na Kranjskem.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. dec. 1916 **K 143.676-79**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Naročajte in širite naš list!

— **Pridobivajte mu novih naročnikov!** — **Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!**

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Izšel je v zložbi knjigarne J. Štoka v Trstu, ulica Molino piccolo št. 19,

splošni žepni koledar z notezom za leto **1917.**
Najraznovrstnejša vsebina!
Cena v lični vezavi 1 K.

Da se prihranijo razmerno previsoki stroški po povzetju, naj izvolijo p. n. naročniki priložiti (tudi v znakah) poleg cene 1 K še 10 vin. za poštino. Kdor jih naroči 12, dobi enega po vrhu.

Pozor!
Založništvo »Vedeža« je odločil naslednjih 12 **krasnih dobitekov:**

1. Originalna oljnata slika Marina z okvirjem v vrednosti 60 K. — 2. Olografija (tíhožitje) v okvirju v vrednosti 25 K. — 3. Pisalna garnitura. — 4. Fina pipa iz morske pene. — 5. Elegantna usnjata listnica. — 6. Krasen album za razglednice. — 7. Kaseta finega pisemskega papirja. — 8. Praktičen žepni nožič. — 9. »Dom in svet« Letnik 27. (1914). — 10. »Slovan« Letnik 9 (1911). — 11. 50 finih umetniških razglednic. — 12. 100 elegantnih vizitk (z imenom po želji). Dobitki bodo izžrebani dne 31. marca leta 1917 pred zaupniki.

Izžrebane številke bodo objavljene v glavnih slovenskih listih v Velikonočni številki. V to svrhu je naznačen vsak »Vedež« na prvi strani s tekočo številko. Dobitki se dvignejo proti izkazu »Vedeža« z določno izžrebano številko do 1. maja 1917.

Založništvo »VEDEŽA«,
Trst, ulica Molino piccolo 19.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Čekovni promet c. kr. poštno-hran. urada št. 66.312.

Vabilo

k

XIII. rednemu občnemu zboru

ki bode

dne 11. februarja 1917. ob pol 2. uri popoldne v zadržni pisarni v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva o Zadružnem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega poročila „Zadružne Zveze“ v Celju in ukrepi vsled istega.
3. Poročilo načelstva o računskem zaključku za leto 1916
4. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Volitve v načelstvo in nadzorstvo.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se skliče pol ure pozneje v istem prostoru in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je v zmislu § 25. zadružnih pravil sklepčen brez ozira na število navzočih zadružnikov.

Načelstvo.

1. Poročilo načelstva o zadružnem poslovanju.

Po XII. rednem občnem zboru (dne 2. februarja 1916.) se je konstituiralo načelstvo v svoji seji dne 2. februarja 1916. tako-le:

Načelnik: Ivan Bernot, c. kr. učitelj, (koncem julija 1914. je bil mobiliziran in se nahaja v vojni); načelnikov namestnik: Jakob Dimnik, mestni nadučitelj; blagajnik: Alojzij Kecelj, mestni učitelj; člani: Anton Likozar, nadučitelj v salezijanskem zavodu; Juraj Režek, mestni učitelj; Vita Zupančičeva, strokovna učiteljica ustanovnega zavoda za gluhoneme; vsi v Ljubljani. Zadružna uradnika Vendelin Sadar in Ivan Petrič, oba mestna učitelja v Ljubljani, sta bila 2. decembra 1916. vpoklicana k vojakom.

Zadruga je član „Zadružne Zveze v Celju“, ki je 23. in 24. avgusta 1916. izvršila zakonito predpisano revizijo. Nadzorstvo je izvršilo glavno revizijo dne 8. januarja in 25. novembra 1916.

Načelstvo je imelo tekom poslovnega leta 6 sej.

Zadruga uraduje razen praznikov vsak četrtek in vsako soboto od pol 5. do pol 6. ure popoldne.

Koncem leta 1915. je bilo 530 zadružnikov s 4090 deleži; leta 1916. so pristopili nanovo 4 zadružniki s 40 deleži; koncem decembra 1916. pa je postala pravoveljavna odpoved 664 deležev; izstopilo je 22 zadružnikov; tedaj je koncem leta 1916. 512 zadružnikov s 3426 deleži. Odpovedani deleži se izplačujejo proti predložitvi zadružne knjižice.

Koncem leta 1915. je bilo 189 hranilnih knjižic v vrednosti 139.968'46 K nanovo se je izdalo 11 hranilnih knjižnic, uničilo pa 8. Obstoje torej 192 hranilnih knjižic v skupni vrednosti 116.172'08 K in znaša povprečna hranilna vloga 605'06 K.

Zneski do 200 K se izplačujejo takoj, oziroma naslednji uradni dan. Za zneske do 1000 K velja 14dnevna, za zneske nad 1000 K pa mesečna odpoved. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Zadruga ima pravico po § 15. svojih pravil za povečanje prometnega fonda najemati izposojila in sprejemati hranilne vloge do višine podpisanih deležev 171.300 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni zadružnik. Obrestujejo se po 5% in se obresti celoletno kapitalizirajo ter vračunajo od 1. in 16. vsakega meseca. Pričenši s 1. januarjem 1917. se zniža obrestna mera na 4^{1/2}%.

Koncem leta 1915. je bilo 435 zadružnikov dolžnikov, ki so dolgovali 174.594'84 K. Posodilo se je nanovo 16 zadružnikom, 62 zadružnikov pa je posojila popolnoma vrnilo. Torej je dolžnikov 389, ki dolgujejo skupaj 147.642'36 K ali povprek 379'54 K.

Posojila dobivajo le zadružniki proti zadostni varnosti (§ 12. pravil) in sicer se vrača vsakih 100 K posojila (predujema na 2 podpisana pasivna deleža) po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih in sicer	11 rokov	á 9 K	— h,	12. rok	4 K	73 h
B	18	17	6	—	18.	3	56
C	24	23	4	50	24.	4	—
D	38	37	3	—	38.	—	66
E	46	45	2	50	46.	1	81
F	60	59	2	—	60.	—	70
G	70	69	1	75	70.	1	42
H	85	84	1	50	85.	1	26

Zadružniki, ki prosijo za posojilo, morajo imeti vsaj en (aktiven) delež več podpisan, nego znaša posojilo. Na dopise brez vpslanih znamk za 25 h se ne odgovarja. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Vojnega posojila so do sedaj člani in vložniki s posredovanjem zadruge vplačali 4400 K.

Za načelstvo:

Načelnikov namestnik:
Jakob Dimnik s. r.

Blagajnik:
Alojzij Kecelj s. r.

2. Čitanje revizijskega poročila „Zadružne Zveze v Celju“ in ukrepi vsled istega.

3. Poročilo načelstva o računskem zaključku za leto 1916.

Prejemki.		Denarni promet.		Izdatki.			
Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Gotovina 31. decembra 1915	4584	42	1	Dana posojila	6170	—
2	Vrnena posojila	33122	48	2	Deležne vloge	1100	—
3	Prejete obresti posojil	9894	42	3	Obresti deležnih vlog	591	20
4	Deležne vloge	219	—	4	Hranilne vloge	49512	33
5	Hranilne vloge	19717	97	5	Obresti hranilnih vlog	60	09
6	Obresti naloženega denarja	15	96	6	Kupljeni inventar	13	16
7	Vpisnina	8	—	7	Volila	190	—
8	Prodani inventar	52	64	8	Nagrade	2566	—
9	Upravni prejemki	443	89	9	Davek	338	42
10	Premijska provizija	57	44	10	Upravni izdatki	860	79
11	Prehodni prejemki:			11	Prehodni izdatki:		
	a) čekovni promet K 5800—				a) čekovni promet K 5800—		
	b) premije „ 578'95				b) premije „ 1020'28		
	c) ekspensar „ 125'58				c) ekspensar „ 67'03		
	d) kolki „ 28'94				d) kolki „ 28'94		
	e) drugi „ 354'43	6887	90		e) drugi „ 354'43	7270	68
		75004	12		Gotovina 31. decembra 1916	6331	45
						75004	12

Promet:

Prejemki 75004'12 K
Izdatki 68672'67 „
Skupaj 143.676'79 K

Dobiček. Račun dobička in izgube. Izguba.

Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Prejete obresti posojil	9894	42	1	Izplačane obresti hranilnih vlog	60	09
2	Zaostale obresti posojil	4826	77	2	Kapitalizirane obresti hranilnih vlog	5997	98
3	L. 1915 predplačane obresti posojil	9	64	3	L. 1915. zaostale obresti posojil	2968	73
4	Obresti naloženega denarja	15	96	4	Predplačane obresti posojil	8	06
5	Upravni prejemki:			5	Davki:		
	a) poštnina K 75.64				a) obrtni davek K 221.24		
	b) režija " 128.25				b) rentnina " 114.88		
	c) opomini " 240.—	443	89		c) neposredne pristojbine " 2.30	338	42
6	Premijska provizija	57	44	6	Upravni izdatki:		
					a) nagrade K 2566.—		
					b) stanarina in drugo " 420.—		
					c) članski pristop „Zvezi v Celju“ " 118.78		
					d) poštnina " 134.70		
					e) manipulacija in provizija poštne hranilnice " 59.51		
					f) pisarniš. potrebščine " 17.80		
					g) reklama " 100.—	3416	79
				7	Rdeč križ	10	—
				8	5% odpis inventarja	59	70
				9	5% pripis rezervnemu fondu	860	20
				10	Dobiček	1528	15
		15248	12			15248	12

Imetje. Bilanca. Dolgovi.

Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Posojila	147642	36	1	Deležne vloge	27952	40
2	Zaostale obresti	4826	77	2	Nedvignjene obresti deležnih vlog	3838	40
3	Naložen denar	2000	—	3	Hranilne vloge:		
	a) po stanju računa K 1194.75				a) po stanju K 110174.10		
	b) 5% odpis " 59.70	1135	05		b) kapitaliz. obresti " 5997.98	116172	08
5	Terjatve na premijah, ekspenzarju i. dr.	5627	88	4	Predplačane odresti posojil	8	06
6	Gotovina 31. decembra 1916	6331	45	5	Rezervni fond:		
					a) po stanju računa K 17196.22		
					b) vpisnina " 8.—		
					c) 5% pripis " 860.20	18064	42
		167563	51	6	Dobiček	1528	15
						167563	51

V Ljubljani, dne 31. decembra 1916.

Blagajnik: **Alojzij Kečelj s. r.** Načel. namestnik: **Jakob Dimnik s. r.** Član načelstva: **Juraj Režek s. r.**
 Član načelstva: **Vita Zupančič s. r.** Član načelstva: **Anton Likozar s. r.**
 Ta račun z glavnimi in pomožnimi knjigami in prilogami primerjali in v redu našli:
 Predsednik: **Fran Gale s. r.** Podpredsednik: **Fran Škulj s. r.** Član nadzorstva: **Fran Črnagoj s. r.**

4. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku.

Nadzorstvo se je konstituiralo v svoji seji dne 2. februarja 1916.
 Predsednik: Fran Gale, mestni učitelj; podpredsednik: Fran Škulj, mestni učitelj; člani Fran Črnagoj, mestni nadučitelj; Minka Maroutova, šolska ravnateljica; Karel Wider, mestni učitelj; vsi v Ljubljani.
 Dne 28. januarja in 25. novembra 1916. je prisostvovalo nadzorstvo tudi seji načelstva in obakrat izvršilo glavno revizijo.
 Nadzorstvo se je večkrat po posameznih članih udeleževalo sej načelstva, pregledalo knjige ter skontroiralo blagajno.
 Prepričalo se je, da posluje načelstvo uspešno, vsestransko po pravilih in da se računski zaključek za poslovno leto 1916. popolnoma vjema s knjigami, prilogami in blagajniškim stanjem.
 Zató predlaga:
 XIII. redni občni zbor izvoli odobriti računski zaključek Hranilnice in posojilnice „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani, registrovane zadruga z omejenim jamstvom, za poslovno leto 1916. ter podeliti načelstvu absolutorij. V Ljubljani, dne 13. januarja 1917.

Za nadzorstvo:
 Član: **Fran Črnagoj s. r.** Predsednik: **Fran Gale s. r.** Podpredsednik: **Fran Škulj s. r.**

5. Razdelitev čistega dobička.

Čisti dobiček znaša K 1528.15
 Glede razdelitve tega predlaga načelstvo:
 a) Rezervnemu fondu po § 17. pravil " 76.40
 b) 5% obresti deležev po § 21. pravil " 1377.70
 c) Društvu za zgradbo „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani " 25.—
 d) „Zavezi avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“ " 25.—
 e) Dijaškemu podpornemu društvu „Domovina“ v Ljubljani " 10.—
 f) „Glasbeni Matici“ v Ljubljani " 10.—
 g) Ostanek " 4.05
 rezervnemu fondu, ki bo na ta način narastel od K 18064.42 na K 18144.87
 Obresti deležev se bodo izplačevale vsak uradni dan po občnem zboru na predložene zadružne knjižice.

Za načelstvo:
 Načelnikov namestnik: **Jakob Dimnik s. r.** Blagajnik: **Alojzij Kečelj s. r.**

6. Volitve v načelstvo.

Volita se dva člana v načelstvo in eden član v nadzorstvo.
 Volita se po dva namestna člana v načelstvo in nadzorstvo.

7. Pregled

o prometu in uspehu za čas od dne 31. avgusta 1904 do 31. decembra 1916.

Poslovno leto	V teku leta										Koncem poslovnega leta																
	novih za-družnikov		vplačanih deležev		novih vla-gateljev		vloženo		novih dolžnikov		danih posojil		zadruž-nikov	deležev		vlagu-toeljev	vlog		dolžnikov	posojil		čistega dobička		za dobre namene določeno		rezerva	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h		K	h		K	h		K	h	K	h	K	h	K	h
1904	60	2859	64	12	9595	59	20	11120	06	60	2859	64	12	9595	59	20	11051	58	58	96	10	—	—	—	—	146	70
1905	109	3349	88	30	62065	03	119	63738	95	169	6209	52	41	58045	21	129	65046	02	16	19	26	250	—	—	—	651	77
1906	87	3312	17	34	58415	08	118	54780	—	256	9521	69	67	90388	29	234	101920	18	2655	62	150	—	—	—	—	1892	59
1907	67	4604	12	51	26508	94	107	45472	—	323	14125	81	102	104311	82	302	220750	25	3006	77	150	—	—	—	—	3113	64
1908	81	3852	14	73	52478	10	148	69497	—	399	17727	95	161	133249	97	387	154293	49	3921	80	150	—	—	—	—	4842	25
1909	61	3589	82	96	57483	60	138	68214	—	442	20217	77	229	155709	18	426	178450	58	4321	50	150	—	—	—	—	6876	63
1910	83	4067	19	27	102243	16	152	87800	90	499	22984	96	226	188727	67	496	213918	49	3383	79	150	—	—	—	—	9780	69
1911	52	3278	89	23	42910	21	111	57050	—	527	25063	85	213	194356	88	522	223536	08	2379	60	150	—	—	—	—	11625	46
1912	32	4062	95	18	19481	07	88	43810	—	545	28563	97	210	186725	89	517	222915	14	2136	80	170	—	—	—	—	13092	38
1913	42	2989	42	25	11675	29	103	45140	—	562	30361	89	216	181806	62	524	217769	37	2455	15	210	—	—	—	—	14721	81
1914	23	1249	97	12	18173	97	62	39890	—	555	30121	40	206	177880	76	506	213320	39	1797	55	210	—	—	—	—	15647	25
1915	3	162	—	10	9564	37	22	8690	—	530	28833	40	189	139968	46	435	174594	84	2378	78	190	—	—	—	—	17196	22
1916	4	219	—	11	19717	97	16	6170	—	512	27952	40	192	116172	08	389	147642	36	1528	15	70	—	—	—	—	18144	87